

OECD Versenyszabályozás és –Politika Bizottság

2. Munkacsoport: Szabályozás és Verseny

Magyar anyag a hozzáférési árakról (különös tekintettel a távközlésre)szóló kerekasztal vitához

2001. október 15.

1. Ez az anyag részleteiben bemutatja a szabályozási szerkezetet és a verseny helyzetét a hozzáférési kérdésekkel kapcsolatban a távközlési szektorban és kitér az elektromos energia-, illetve a fölgéz szektor elemzésére is.

1. Távközlés

2. A magyar távközlési szektorban a kizárólagossági időszak 2001. december 23. és 2002 novembere között fokozatosan szűnik meg. A liberalizált piac működését szabályozó hírközlési törvényt¹ a Parlament 2001 júniusában fogadta el, a törvény jelentős része 2001. December 23-án lép hatályba. A törvény többek között rendelkezéseket tartalmaz a hozzáférési árakra vonatkozóan is. A jelenlegi jogszabályi környezetről azonban még nem lehet végleges képet bemutatni, mert a kérdéses területre vonatkozóan a törvény mellett számos részkérdést a végrehajtási rendeletek szabályoznak – amelyeknek jelentős részét azonban még nem fogadta el a kormányzat. (Az egyetlen elfogadott jogszabály az előfizetői hurok átengedéséről szóló kormányrendelet.²) Ez tehát azt jelenti, hogy a jelen anyag a liberalizáció előtt pár héttel ugyan csak a jövőbeli szabályozási szerkezet vázát tudja bemutatni, ám kitér a korábbi szabályozástól eltérő megoldásokra.

1.1 Hozzáférési szolgáltatások

3. A következőkben a szabályozás változásának a hozzáférési szolgáltatások különböző típusaira gyakorolt hatásait mutatjuk be. Az egyes típusok meghatározására a kezdeményezési-, tranzit- és végződtetési hozzáférési szolgáltatások elnevezést használjuk, de lényeges megjegyezni, hogy a tranzit és a végződtetési szolgáltatást a magyar jogi terminológia több esetben is összekapcsolási szolgáltatásnak nevezi.

1.1.1 A közcélú távbeszélő hálózaton kezdeményezett és ott is végződtetett vezetékes telefon szolgáltatás

4. A jelenlegi szabályozási szerkezetnek két meghatározó eleme van: az 1993-ban hatályba lépett távközlési törvény³ - illetve annak végrehajtási rendeletei – és a kizárólagos joggal bíró szolgáltatók, illetve a Kormány között megkötött koncessziós szerződések. Ezek alapján a belföldi távolsági és a nemzetközi szolgáltatás monopóliuma a magyar piac meghatározó szereplőjének, a MATÁV Rt-nek a kezében van. A MATÁV a monopolhelyzetű szolgáltató az ország 54 primer körzetéből 39-ben a helyi piacon is – közvetlenül vagy közvetve az egyedüli irányítója alatt álló Emitel

¹ A hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény

² A Kormány 175/2001. (IX.26.) sz. rendelete a helyi hurok megosztásáról és az ezzel kapcsolatos eljárásokról

³ A távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvény

Rt. révén. A maradék 15 körzetben három vállalatcsoport osztozik primer körzetenkénti kizárólagos jogokkal, ezek az ún. helyi telefon társaságok (LTO). (A Vivendi Telecom Hungary – 10 körzet; HTCC – 4; Monortel – 1.) A közcélú távbeszélő hálózat (a továbbiakban PSTN) struktúratervéről szóló miniszteri rendelet⁴ értelmében a primer körzetet elhagyó hívások esetében minden esetben a MATÁV tranzitálja a hívást. (Értelemszerűen ez vonatkozik a mobil és a vezetékes hálózatok közötti hívásokra is.) A távolsági és nemzetközi szolgáltatások esetében a MATÁV a hozzáférést kérő, amennyiben a hívást egy LTO hálózatában kezdeményezték és/vagy ott kell végződtetni. A kezdeményezés, a tranzit és a végződtetés ára szabályozott⁵, még abban az esetben is, ha a MATÁV a saját részére nyújtja a szolgáltatást – bár természetesen közgazdasági értelemben nem beszélhetünk hozzáféréstről és összekapcsolásról, hiszen a MATÁV a saját hálózatában kezdeményez és/vagy végződtet, illetve a tranzit szolgáltatás sem létezik valójában, hiszen a végfelhasználói szolgáltatást az a szolgáltató nyújtja, amely a tranzit szolgáltatást végzi.

5. A bemutatott szabályozási szerkezet a jövőben megváltozik, hiszen a helyi, távolsági és a nemzetközi szolgáltatások kizárólagossági joga lejár. Természetesen ezzel együtt nagyon valószínű, hogy a helyi hálózatok – és egyes esetekben a gerinchálózat – birtoklása piaci hatalmat biztosít a korábbi monopóliumoknak. A hálózat tehát egyes esetekben a nélkülözhetetlen eszközök jellegzetességeivel bír, ennek megfelelően a PSTN hálózathoz való hozzáférés biztosítása kötelező lesz.

1.1.2 A PSTN hálózatban kezdeményezett és a mobil hálózatban végződtetett hívások

6. A liberalizáció előtti szabályozási szerkezet alapján a hozzáférést igénylő a kezdeményezésre és a tranzit szolgáltatásra a mobil szolgáltató és a hozzáférés ára szabályozva van⁶. A helyzet megváltozik, mert a vezetékes-mobil hívások vezetékes hívásnak minősülnek majd, így a végfelhasználói díjat a vezetékes szolgáltatók határozzák meg. A hozzáférést kérő így a vezetékes szolgáltató lesz és a mobil szolgáltató végződtetési szolgáltatást nyújt. A MATÁV tranzit szolgáltatásának igénybevétele nem lesz kötelező.

1.1.3 Mobil hálózatban kezdeményezett és PSTN-ben végződtetett hívás

7. Ebben az esetben a végződtetést a MATÁV és az LTO nyújtja, az árak szabályozottak.⁷ A vezetékes-vezetékes iránnyal megegyezően ebben az esetben is nagyon valószínű, hogy a PSTN feletti hálózati dominancia piaci hatalmat biztosít a szereplőknek, így a hozzáférés nyújtása kötelező lesz. A hozzáférést kérő a mobil szolgáltató és ez nem változik a jövőben.

1.1.4 Mobil szolgáltató hálózatából másik mobil szolgáltató hálózatába irányuló hívás

8. A végződtetési szolgáltató a mobil hálózatot üzemeltető szolgáltató – ez a jelenlegi és a jövőben várható helyzet. A jelen helyzetben a MATÁV tranzit

⁴ 26/1993. (IX.9.) KHVM rendelet a közcélú távbeszélő hálózat struktúratervéről

⁵ 1/1998. (I.12.) KHVM rendelet a koncessziós tevékenységek végzésével kapcsolatos bevételek megosztásáról

⁶ 1/1998. (I.12.) KHVM rendelet a koncessziós tevékenységek végzésével kapcsolatos bevételek megosztásáról

⁷ 1/1998. (I.12.) KHVM rendelet a koncessziós tevékenységek végzésével kapcsolatos bevételek megosztásáról

szolgáltatásának igénybevétele kötelező, a jövőben azonban más formában is biztosíthatja a mobil szolgáltató a hívás továbbítását. A hozzáférést kérők a mobil szolgáltatók.

9. A helyi hozzáférés – akár mobil vagy vezetékes hálózatról van szó – nem része a fenti felsorolásnak. Ennek az az oka, hogy a kizárólagos jogok miatt a jelenlegi helyzet nem teszi lehetővé, hogy a végfelhasználók számára a koncessziós társaságokon kívül más szolgáltatók is nyújtsanak beszédcélú távközlési (távbeszélő) szolgáltatást⁸, így a PSTN hálózathoz való hozzáférési szolgáltatás ebben az értelemben nem értelmezhető. A jövőben a hozzáférés biztosítása kötelező lesz, de az ár csak a helyi hurok megosztása kapcsán lesz a távközlési szabályozási szerkezet része. A mobil hálózatok esetében a virtuális mobil szolgáltatók piacra lépésének szabályozási lehetőségei nem teljesen tisztázottak, mivel a jogszabályok ugyan nem tiltják kifejezetten az ilyen típusú szolgáltatás megindítását, ám a mobil szolgáltatók koncessziós szerződésai ugyanakkor tartalmaznak arra vonatkozó rendelkezést, amely szerint a Kormány vállalja, hogy 2003 előtt nem ad ki újabb koncessziót, vagy engedélyt közcélú mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtására. Jelen pillanatban nincs a piacon ilyen típusú szolgáltató.

1.2 A hozzáférési árak szabályozása

10. A jelen szituáció ismertetése előtt fontos leszögezni, hogy a távközlés koncesszióval lefedett területein a hozzáférésre vonatkozó jogok és kötelezettségek lényegi elemeit a koncessziós szerződések tartalmazzák. Ugyanakkor az egész szabályozási szerkezet a koncesszió alapján működő társaságokra épül fel, így meglehetősen szűkszavú rendelkezéseket tartalmaz azon esetekre nézve, ahol egyszerű szolgáltatási engedéllyel rendelkező társaságok hozzáférési kapcsolatairól van szó. Kötelező hozzáférés nyújtásáról azon esetekben beszélhetünk, ahol a hozzáférési szolgáltatásra jogi monopólium biztosított. Ebben az összefüggésben a MATÁV kötelezett tranzit szolgáltatás nyújtására az LTO társaságoknak és a mobil szolgáltatóknak, míg a MATÁV és az LTO társaságok kötelezettek kezdeményezési és végződtetési szolgáltatás nyújtására a távolsági, nemzetközi és a mobil hívások tekintetében. Nincs ilyen tartalmú kötelezettség a mobil szolgáltatók részéről. A jelenlegi szabályozási szerkezet tekintetében nem értelmezni azt a kérdést, hogy az infrastruktúra alapú verseny vagy a piaci hatalom ellenőrzése lenne-e a szabályozás középpontjában.

11. 1998-ig a hozzáférési árakat a releváns telefon szolgáltatások kiskereskedelmi árain alapuló bevétel-megosztási rendszer szerint határozta meg a szabályozó. (Ennek megfelelően pl. a távolsági hívás díja a kezdeményező, tranzitáló és a végződtető szolgáltató között lett megosztva.) 1998-tól a hozzáférési árakat külön miniszteri rendeletben szabályozta a jogalkotó. A kormányzat állítása szerint a szabályozás ekkortól költségalapúság elvi megközelítése alapján alakult ki, ám a gyakorlatban továbbra is a korábban – a bevételmegosztás rendszerében – kialakult hozzáférési árak bizonyos mértékű változtatásáról volt csak szó. Általánosságban elmondható, hogy a

---

⁸ Ez alól egyetlen kivétel az Internet protokoll alapú hangátviteli szolgáltatás (VOIP), amelyet azonban kötelező késleltetéssel nyújthat csak a szolgáltató, így nem is minősül távbeszélő szolgáltatásnak.

hozzáférési árak jelentősen meghaladták a releváns nemzetközi benchmarkok szerinti árakat, arra a szükségszerűsége hivatkozva, hogy azon helyi hálózatot üzemeltető társaságok helyi hozzáférési hiányát fedezzék a díjak, amelyek nem képesek a nyereséges távolsági és nemzetközi szolgáltatásból keresztfinanszírozni a végfelhasználóknak nyújtott hozzáférés díjait. Valójában tehát a hozzáférési árak megállapítása megmaradt a bevételmegosztási rendszer keretei között azzal a változással, hogy a Kormány beépítette a számításaiba a különböző típusú hozzáférési szolgáltatások közötti becsült költségkülönbséget. Ezen becsléseknek bizonyos alapjai ugyan voltak, ám soha nem alapozta meg teljes költségfelmérés. Példaként említhető meg, hogy a kezdeményezés díját magasabban állapította meg a szabályozás, mint a végződtetését – ez a lépés valójában a helyi hozzáférési hiány fedezésére szolgált, ám azon a becslésen alapult, hogy a kezdeményezés költsége magasabb, hiszen magában foglalja az ügyféllel kapcsolatos költségeket. Meg kell azt is említeni, hogy nem volt részletes felmérés a helyi hozzáférési hiány létre vonatkozóan sem.

12. A miniszteri rendeletben kihirdetett árazási forma következtében semmilyen diszkrécióra nem volt lehetősége a hozzáférési szolgáltatóknak az árazás kialakításában. (Külön ki kell emelni, hogy a vezetékes-mobil irányú hívások esetében a végződtetési díjak kialakításában a mobil szolgáltatóknak volt jelentős a szerepe annak következtében, hogy a mobil szolgáltatók határozták meg ezen hívás típusnak a végfelhasználói árait.) A hozzáférést kérőknek ezen szabályozási szerkezetben nincs lehetőségük rendes bírói úton megtámadni a kormányzati döntéseket, hiszen azok jogszabályi formában jelennek meg. A csúcsidejű és nem csúcsidejű hívások árainak megkülönböztetését a releváns kiskereskedelmi árak határozzák meg, földrajzi területenként nincs beépítve különbség az árakba. A kormányzat a szabályozás során megpróbálta a vezetékes koncessziós szolgáltatók történetileg kialakult árarányait megtartani, hivatkozva az egyetemes szolgáltatási kötelezettségeikre. A hozzáférési árak mértékének megállapításához szükséges háttérkalkulációként szükséges megemlíteni azt, hogy a modellezés a tervezett forgalomból a maximális kapacitás kihasználására épült fel. Ehhez kapcsolódik, hogy adott hálózat üzemeltetésének a jogosultsága a szolgáltatási engedélyhez (vagy koncesszióhoz) kötődik és a koncessziós társaságok álláspontja szerint a kihasználatlan kapacitások ennek megfelelően nem értékesíthetőek. Átmeneti ideig a mobil szolgáltatóknak alacsonyabb hozzáférési díjakat kellett fizetniük a vezetékes hozzáférési szolgáltatásokért, mint a vezetékes szolgáltatóknak. Ezt a gyakorlatot az elmúlt évben megszüntette a szabályozás. Amint már említésre került 1998-tól külön rendelet szabályozza a hozzáférési árakat, ám a költségorientált árazásra vonatkozó célkitűzések ellenére csak becslésekre alapozott döntések születhettek meg. Az elmúlt évben a Hírközlési Főfelügyelet átfogó projektet indult a probléma kezelésére, amelynek részletes leírását az anyag melléklete tartalmazza. A projekt eredményei remélhetőleg a szabályozás egyes kérdéseire választ tudnak adni.

13. A jövőbeni szabályozás kötelező hozzáférést ír elő a vezetékes-vezetékes irányú szolgáltatásokra nézve abban az esetben, ha adott vállalkozás jelentős piaci erővel rendelkezőnek bizonyul adott piacon. A hírközlési törvény négy termékpiacot különböztet meg: távbeszélő szolgáltatás, bérelt vonali szolgáltatás, mobil rádiótelefon szolgáltatás és összekapcsolás. Még nincs kiforrott gyakorlat arra nézve, hogy a Hírközlési Felügyelet milyen gyakorlatot alakít ki a jelentős piaci erővel bíró

szolgáltatók azonosításának eljárása során, ezért az elemzés csak azon pontokra tér ki, amelyek egyértelműek a törvény szövegéből. A törvény szerkezete szorosan követi az EK jelenlegi szabályozási irányát, amely szerint a jelentős piaci erő meghatározásának alapja a 25%-os piaci részesedés az adott piacon, együttesen a releváns korrekciós tényezőkkel (többek között a kapcsolódó piacokon való jelenlét stb.). A törvény tehát nem foglalkozik az EK várható szabályozási változtatásaival. Amennyiben egy vállalkozás a távbeszélő- vagy a bérelt vonali szolgáltatás piacán jelentős piaci erővel bír, referencia összekapcsolási ajánlatot kell készítenie és az összekapcsolási árait a hosszútávú különbözeti költségek (LRIC) módszere alapján kell kiszámítania. A módszer alkalmazására a hírközlési törvény egy éves átmeneti időt biztosított, amely időszak alatt a vállalkozások eljárhatnak a teljesen felosztott költségek módszere alapján is. Az árak tekintetében ez a kötelezettség vonatkozik az összekapcsolási piacon jelentős piaci erővel bíró szolgáltatókra, ám ezen szolgáltatóknak nincs kötelezettsége referencia ajánlat kialakítására. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az összekapcsolási piacon jelentős piaci erővel bíró mobil szolgáltató ugyancsak az előírt módszer szerinti költségorientált árakat köteles alkalmazni a vezetékes hálózathoz érkező hívások végződésekor. A törvény nem tartalmaz ilyen jellegű előírást a mobil-mobil hívások tekintetében. A távbeszélő piacon jelentős piaci hatalommal rendelkező szolgáltató mindezen felül eleget kell, hogy tegyen a helyi hurok megosztására vonatkozó további kötelezettségnek is, a megadott módszer szerinti költségalapú árakkal és referencia a hurok megosztási ajánlattal. Az árakat és a referencia ajánlatokat a Hírközlési Felügyelet hagyja jóvá. A Felügyelet döntései megtámadhatóak a Fővárosi Bíróságon, ám a keresetnek nincs halasztó hatálya a végrehajtásra.

14. Az egyes hozzáférési árakat külön-külön kell megállapítani és jóváhagyni, nincsen megállapítva kosár a hozzáférési árakra. Ennek alapján nem is lesznek kötve a kiskereskedelmi árakhoz. A törvény minden előzetesen ellenőrzött, költségalapon kialakítandó árral kapcsolatosan a LRIC módszer alkalmazását teszi kötelezővé, ám minden esetben lehetővé teszi egy éves átmeneti időszakra, hogy a szolgáltatók eljárhassanak a teljesen felosztott költségek módszere szerint is.

15. Általánosságban tehát elmondható, hogy az egész rendszer a piaci hatalom kontrollján alapul, ám hozzá kell tenni, hogy a törvény tartalmaz egyes kitételeket, amelyek kifejezetten az eszköz-alapú verseny támogatására szolgálnak. Mindkét ilyen típusú rendelkezés Magyarország várható EU csatlakozásáig lesz érvényben. Az egyik ilyen rendelkezés értelmében a helyi hurok megosztása árának kiszámítására vonatkozó LRIC módszert csak az adott hurok megosztásától számított két évig kell alkalmazni. A másik rendelkezés az összekapcsolási árakra vonatkozik, és biztosítja a kötelezett szolgáltató számára, hogy a megállapított összekapcsolási ártól utólag maximum 20%-kal eltérhet felfelé abban az esetben, ha bizonyítani tudja, hogy a tőle összekapcsolást igénybe vevő fél nem rendelkezik távközlési hálózattal.

1.3 Hozzáférési árakkal összefüggő versenyfelügyeleti eljárások

16. A területtel kapcsolatos versenyügyek elemzése előtt szükséges meghatározni, hogy mely esetekben esik adott magatartás a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló, módosított 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) hatálya

alá. Az 1. § értelmében a törvény hatálya kiterjed a vállalkozások piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. Ennek alapján a szabályozott piaci magatartásokra nem terjed ki a törvény hatálya.

17. 1997-ben az LTO társaságok bejelentésükben arra hivatkoztak a Gazdasági Versenyhivatalnál (GVH), hogy a MATÁV az összekapcsolási díjakról szóló rendelet előkészítése során visszaélt az erőfölényével. Az eset értékelése során ugyan nyilvánvaló volt, hogy a szabályozás kialakítása során a szabályozó kormányzattal szemben a szabályozott vállalkozás – jelen esetben a MATÁV – információs előnyben van (információs aszimmetria) a tekintetben, hogy a hozzáférési árakra vonatkozó döntés megfelelő adatok birtokában történjen meg, ám végső soron azt a jogszabályi helyzetet kellett alapul venni, hogy a sérelmezett árakat a miniszter rendeletben állapítja meg, tehát az árak alkalmazása szabályozott magatartásnak minősül, így a Tpv. hatálya nem terjedt ki rá.

18. 1996-ban a MATÁV és a Novotron vitája során a GVH közvetlenül a hozzáférési árakkal kapcsolatos ügyel foglalkozott. A MATÁV a Magyar Posta jogutódjaként a kábelfektetésre alkalmas kábel-alagutakat az egyes ügyfelekkel együtt örökölte. A MATÁV a Novotron nevű cégnek felszámított bérleti díjat pontosan abban az időszakban emelte fel jelentős mértékben, amikor a cég az addigi kábeltelevíziós tevékenysége mellett adatátviteli tevékenységet is meg kívánt kezdeni és ennek érdekében új típusú kábeleket fektetett be az alagutakba. A MATÁV számára a két tevékenység között annyiban volt különbség, hogy abban az időszakban nem folytatott kábeltelevíziós tevékenységet, ám az adatátviteli piacon jelen volt. A kétféle piacon jelen levő vállalkozások számára felszámított árak tekintetében alkalmazott diszkriminációt a Versenytanács visszaélésszerűnek tekintette, ám a döntés nem tartalmazott konkrét utalást az alkalmazandó árak mértékére nézve. (Ugyan ebben az esetben nem is volt szó túlzottan magas árakról, hanem csak jogellenes árdiszkriminációról, így nem is végzett részletes költségfelmérést a hivatal.)

19. Két további említésre méltó eset van a hivatal gyakorlatában a témában, mindkettő folyamatban levő ügy. Az egyik az Internet hozzáférési szolgáltatók (ISP) és a MATÁV között a behívásos Internet piacon kialakult vita. A lényegi kérdés ebben az ügyben az, hogy milyen elszámolási rendszer biztosíthatja az ISP-k számára, hogy a MATÁV PSTN hálózatán általuk generált forgalomból eredő bevételből részesedjenek. A MATÁV ajánlatában a fordított számlázást biztosította, amely a generált forgalomhoz illeszkedően tartalmazott engedményes rendszert. Az ISP-k álláspontja szerint az engedmények kialakított rendszere visszaélésszerű a diszkriminatív jellege miatt, illetve annak következtében, hogy alkalmazása lezárhatja az Internet hozzáférési piacot. A GVH az esetet még vizsgálja, annyit szükséges megjegyezni, hogy a vizsgálat kiterjed az egyéb modellek lehetőségeire is. Ilyen modell alkalmazásának lehetőségét írja elő a hírközlési törvény is, amennyiben szabályozottá teszi azt az összeget, amelyet a távközlési szolgáltató át kell, hogy adjon az ISP-knek. Ezen árak szabályozására vonatkozó rendelet ugyan még nem jelent meg, de a hivatalnak a döntésében ezt a jogszabályt is figyelembe kell majd vennie.

20. A másik folyamatban levő ügy a mobil szektort érinti, amelyben a hivatal ágazati felülvizsgálatot kezdeményezett, és a vizsgálat keretében többek között érinti a mobil végződtetési díjakat is. A vizsgálat széles jellege miatt nem tekinthető olyan

mélynek, mint egy konkrét versenyfelügyeleti eljárás, inkább csak egyfajta előkészítő szakasznak minősíthető. A vizsgálat során olyan felvetés is előkerült, amely a mobil végződtetési díjak esetleges visszaélésérőségére vonatkozott, ezért röviden újra felvázoljuk a jogszabályi környezetet. A jelenleg hatályos távközlési törvény 2001 júniusi módosítását követően a vezetékes hálózathoz mobil hálózatba indított hívások vezetékes hívásnak minősülnek, így ezen hívás típusnak a kiskereskedelmi ára elvileg szabályozott körbe tartozik és csak a mobil szolgáltatót megillető mobil végződtetési díjrész marad a mobil szolgáltató által szabadon megállapítható kategóriába. A jövő évtől kezdve a rendszer annyiban változik meg, hogy a vezetékes-mobil hívás kiskereskedelmi árát a vezetékes szolgáltató állapítja meg – amely szabályozott körbe abban az esetben tartozik, ha a vezetékes szolgáltató jelentős piaci erővel rendelkezőnek bizonyul a távbeszélő szolgáltatási piacon – míg a mobil végződtetési díjat a mobil szolgáltató állapítja meg. Ez az ár ellenőrzött kategóriába tartozik, amennyiben a mobil szolgáltató az összekapcsolási piacon jelentős piaci erővel rendelkezőnek bizonyul. A szolgáltató számára kötelezően alkalmazandó költségszámítási módszer a LRIC lesz, egy éves átmenettel, amíg a teljesen felosztott költségelési módszert is alkalmazhatja.

21. A jövőbeli szabályozási szerkezet elemzésekor megfigyelhető, hogy kiesnek a Tpv. hatálya alól azon hozzáférési árak, amelyeket a hírközlési törvény részletes előírásai alapján kell megállapítani és a Hírközlési Felügyelet előzetes ellenőrzési körébe tartoznak. Egyértelmű, hogy a GVH nem rendelkezik ahhoz megfelelő forrásokkal, hogy adott szolgáltatások tekintetében egy-egy vállalatra nézve mindig részletes költségfelmérést végezzen és ennek alapján dönthesse el, hogy a szolgáltatás ára túl magas – vagy túl alacsony. A hírközlési törvény éppen ezért teremtett bizonyos piacokon előzetes ellenőrzési rendszert, amelyet a hírközlésért felelős speciális hatóság működtet. Ez a rendszer olyan piacokon érvényesül, amelyek a hírközlési piaci versenyben jelentkező új szereplők számára stratégiai jelentőséggel bírnak ezáltal stratégiai jelentőségűek a verseny kialakulása szempontjából is a liberalizáció kezdeti fázisában. A hírközlési törvény lehetővé teszi a GVH szerepvállalását is a rendszer működtetésében: kötelező jelleggel ki kell kérni a véleményét a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása során és a referencia ajánlatok jóváhagyásakor. A két hatóság a 2000-ben kötött együttműködési megállapodásának az új jogszabályi környezetnek megfelelő megújításán dolgozik.

22. Lényeges kérdésként merül fel, hogy vajon a jogalkotó valóban a megfelelő piacokat választotta a piaci hatalom előzetes ellenőrzésének céljára? Tényleg ezek csak ezek a piacok bírnak stratégiai jelentőséggel a verseny fejlődése szempontjából? Vajon nem lehet-e ezeket kezelni a versenyjogi szabályrendszer keretében? Képes lesz-e a rendszer megfelelő gyorsasággal reagálni a piaci folyamatokra? A Hírközlési Felügyelet által folytatott gyakorlat és a két hatóság közötti szükségszerű és hatékony együttműködés biztosíthatja, hogy felvetett kérdések mögött meghúzódó esetleges problémákat megfelelően kezelni lehessen.

2. Villamosenergia szektor

23. A villamosenergia szektorral kapcsolatban kérdőív számos kérdésére nem lehet válaszolni, mert e kérdések kifejezetten távközlés-specifikusak. Ezen kívül a magyar

villamosenergia szektorban gyakorlatilag nincs verseny, a verseny bevezetésével kapcsolatos tervek pedig túlságosan kialakulatlanok ahhoz, hogy a hozzáférési árázással kapcsolatos kérdésekre választ lehessen adni. Ezért csak egy a kérdőív a-d. pontjaival kapcsolatos rövid áttekintésre vállalkozunk.

24. A villamosenergia szektorra vonatkozó jelenlegi szabályozás csak a verseny nagyon korlátozott formáit teszi lehetővé (mint például az új kapacitások építésére kiírt kapacitástender). A nagyfeszültségű átviteli hálózat – amely a szektoron belüli fő nélkülözhetetlen eszköznek tekinthető – alapvetően a korábbi monopóliumhoz (MVM Rt.) integrált, bár bizonyos mértékű leválasztás már megtörtént. Közgazdasági értelemben nincs hozzáférés a hálózathoz (természetesen műszaki értelemben van), ezért nincs hozzáférési árazás sem.

25. A kormány piacnyitásra készül a villamosenergia szektorban, és egy törvényjavaslat született e tárgyban. Ez a törvény úgynevezett keret-törvény lesz, vagyis az új, versenyen alapuló rendszer egyes kérdéseit a törvény, másokat azonban más jogszabályok (például kormány- vagy miniszteri rendeletek) szabályoznak majd. Jelenleg még sok fontos szabályozási részlet kidolgozatlan. A törvényjavaslat szerint a nagyfeszültségű hálózat leválasztásra kerül más tevékenységektől, például a villamosenergia termelésétől és értékesítésétől (valójában részben már jelenleg is le van választva). Ugyanígy, a rendszerirányító is le lesz választva. A hálózathoz szabad hozzáférést kell majd biztosítani, és a hozzáférés (valamint a hozzáférési ár) szabályozott lesz. A hozzáférési árak szabályozásának kérdőív szempontjából releváns elvei és részletei még nem alakultak ki; e kérdést egy kormányrendelet szabályozza majd. Az egyik lehetőség a távolságfüggő hozzáférési árazás, de az iparági felügyeleti hatóság inkább a postabélyeg típusú árazást részesítené előnyben.

3. Földgáz szektor

26. A földgáz szektor tekintetében a helyzet nagyon hasonlít a villamosenergia szektornál bemutatotthoz: a kérdőív sok kérdésére nem adható válasz, mivel e kérdések távközlési-specifikusak. Ezen kívül, a földgáz szektorban gyakorlatilag nincs verseny, a piacnyitással kapcsolatos tervek pedig még túlságosan kialakulatlanok ahhoz, hogy a hozzáférési árázással kapcsolatos kérdésekre válaszolni lehetne. Ezért csak egy a kérdőív a-d. pontjaival kapcsolatos rövid áttekintésre vállalkozunk.

A jelenleg hatályos földgázra vonatkozó szabályozás szerint a versenyre nincs lehetőség. (Az egyetlen kivétel a kitermelés, ahol elvileg nem kizárt a verseny, mivel egynél több vállalkozás rendelkezik földgáz-kutatásra és kitermelésre vonatkozó koncesszióval. Ennek ellenére csupán egyetlen piaci szereplő rendelkezik kitermelhető gázmezővel.) A nagynyomású hálózat és a gáztárolók – amelyek fontos nélkülözhetetlen eszköznek tekinthetők – a korábbi monopóliumhoz (MOL Rt.) integráltak. Közgazdasági értelemben nincs hozzáférés (műszaki értelemben természetesen van), még az importált gázt is értékesíteni kell a MOL számára az országhatáron. Ezért a hozzáférési árazás problémája fel sem merül.

A magyar kormány piacnyitást készít elő a földgáz szektorban, és egy törvénytervezet készült e tárgyban. A szóban forgó törvény úgynevezett kerettörvény lesz, más szóval az új, versenyen alapuló rendszer egyes kérdéseit a törvény, más kérdéseit egyéb

jogszabályok (pl. kormány- és miniszteri rendeletek) szabályozzák majd. Jelenleg még sok fontos részlet kidolgozatlan. A törvénytervezet szerint szabad hozzáférést biztosítanak majd a nagynyomású hálózathoz és a gáztárolókhoz is. A vonatkozó EU irányelv két hozzáférési szisztémát tesz lehetővé: a szabályozott és a tárgyalásos hozzáférést. A magyar kormány a szabályozott hozzáférést részesíti előnyben. A szabályozásnak a kérdőív szempontjából releváns elvei és részletei azonban még nem alakultak ki, a kérdéssel egy későbbi kormányrendelet foglalkozik majd.

MELLÉKLET

Költségmodell projekt a magyar távközlési szektorban

A melléklet szövege magyar nyelven jelenleg nem elérhető.